

1960-2010 рр. зросла з 15,5 млн. км до 30 млн. км; 20% - повітряні, що збільшилися з 3,3 млн. км до 12,1 млн. км; 5% припадає на залізничні шляхи, довжина яких навпаки характеризується незначною тенденцією до скорочення з 1,32 млн. км до 1,24 млн. км. 38,4% залізної мережі світу припадає на транспорту систему Північної Америки, однак найбільш високу щільність залізничних шляхів мають країни ЄС, серед яких Чехія (121,6 км/1000 км²), Бельгія (110,6 км/1000 км²), Люксембург (105,8 км/1000 км²) та Японія (73 км/1000 км²). Найбільш широка мережа автомобільний доріг у США (6463 тис. км), країнах ЄС (5000 тис. км) та Китаю (2283 тис. км). Найдовшою мережею внутрішніх водних шляхів світу характеризується транспортна система Бразилії (50 тис. км), США (41 тис. км), Індонезія (41 тис. км) та Індії (14,5 тис. км).

Література

1. Зеркалов, Д.В. Транспортное обеспечение международной торговли : справочник / Д.В. Зеркалов . — К. : Дакор ; К. : КНТ, 2007 . — 627 с.
2. Могилевкин И. М. Транспорт. Мировая экономика. Глобальные тенденции за 100 лет/И.М. Могилевкин; под. ред. И. С. Королева. - М.: Экономистъ, 2003. — 332с.
3. Могилевкин И. Мировой транспорт: новые горизонты и новые проблемы/И. Могилевкин// Мировая экономика и международные отношения. - 2000. - № 9. - С. 29-35.
4. Перебийніс О.В. Транспортні ресурси як основа формування транспортного потенціалу підприємств/О.В. Перебийніс, В.І. Перебийніс //Збірник доповідей 8 Міжнародної науково-практичної конференції «Ринок послуг комплексних транспортних систем та прикладні проблеми логістики.-К.-2006.-С.192-199.
5. Плужников К.И. Глобализация производства и распределения транспортных услуг/К.И. Плужников// Бюллетень транспортной информации.- 2003.-№4.- С.11-15.
6. Примачев Н.Т. Торговые порты в системе международных транспортно-экономических связей: [монографія] / Примачев Н.Т., Примачева Н.Н.; ИПРЭИ НАН Украины. — Одесса : Атограф, 2008. - 240 с.
7. Рибчук А.В. Транспортні системи світу – важливий елемент глобальної виробничої інфраструктури /Рибчук А.В. // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - №7. - с. 99-104.
8. Хахлюк А.М. Перспективи розвитку України як транзитної держави /А.М. Хахлюк // Україна і світове господарство: підруч. / А.С. Филипенко. – К.:КНЕУ, 2002. – Глава 3. – С.210 – 230.

УДК 336.743(100)(043)

Марена Т. В., к.е.н., доцент

МОДЕЛІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Функціонування світового господарства в останні роки характеризується суттєвими змінами, обумовленими впливом процесів глобалізації та регіоналізації. Зазначені процеси кардинально змінюють організацію всіх складових світової економіки та визначають тенденції розвитку всіх форм міжнародних економічних відносин. Зокрема, це стосується й світової валютної системи. Підвищення нестабільності системи міжнародних валютних відносин, заснованої на Ямайських угодах, викликає необхідність пошуку шляхів трансформації існуючого устрою світової валютної системи для забезпечення валютно-фінансової стабільності як на національному, так і на глобальному рівнях.

В останні роки стали з'являтися ознаки того, що система, заснована на доларі, є доволі нестійкою [3]. Поява у валютній сфері серйозних альтернатив долару в умовах, коли місце й роль валюти значною мірою визначаються суб'єктивними настроями ринку, відсутність у держави необхідних офіційних резервів, які могли б захистити долар у випадку його кризового падіння, викликаного поширенням інших валют або недовірою економічних агентів, обумовлює відносну нестійкість положення долара США.

Глобальні фінансові потрясіння ще раз підтвердили необхідність реформування

світової валютної системи з метою приведення її у відповідність до нових умов функціонування міжнародного фінансового середовища.

Серед існуючих варіантів розвитку майбутньої світової валютно-фінансової системи можна виділити такі моделі її трансформації:

- регіоналізація світової валютної системи на основі розвитку грошових (валютних) союзів;
- функціонування полівалютної системи, що базуватиметься на доларі США, євро та китайському юані (або японській єні);
- функціонування полівалютної системи, що базуватиметься на золотому стандарті;
- функціонування моновалютної системи на основі використання єдиної світової валюти [1,2,5].

У розвитку сучасної світової валютної системи можна виділити певні тенденції, спрямовані на розширення використання національних грошових одиниць в міжнародних економічних відносинах. Вони є відображенням процесів міжнародного поділу праці, все більшої відмови від ідей автаркії і господарської ізоляції, фактом визнання кожної національної господарської системи частиною світового господарства. Зростаюча інтернаціоналізація продуктивних сил викликає потребу в більш тісній міжнародній валютній координації, в результаті чого здійснюється тиск на формування і використання універсальних світових валют.

Мова йде про суперечливі процеси, які певним чином доповнюють один одного. Зростаюча економічна сила окремих центрів світового господарства за відсутності єдиної світової валюти проявляється у збільшенні використання в міжнародній сфері деяких національних валют. Тобто існують тенденції використання декількох валют, точніше, розділення світу на кілька валютних сфер.

Розвиток інтеграції викликав появу колективних валют, які обслуговують регіональні потреби окремих інтеграційних угруповань. Найбільш відомим прикладом є впровадження єдиної європейської валюти. Однак існують й інші приклади. Так, впровадження євро призвело до активізації обговорення в Азії питання про необхідність створення єдиної валютної одиниці регіону. Вважається, що створення азійського валютного союзу підвищить фінансову стабільність у регіоні і дозволить скоротити чисельні витрати; прив'язка валют азійських країн до долара виявилася не тільки надто дорогою, але й викликала значні диспропорції і валютні коливання; єдина валюта країн Азії дозволила б усунути ці проблеми [3]. Країни АСЕАН вже прийняли Хартію про утворення до 2015 року економічного союзу, який за своїми принципами буде схожим на систему ЄС.

До кінця 2010 року планувалося впровадження єдиної валюти в країнах Перської затоки (Саудівська Аравія, Бахрейн, Катар, Кувейт). Однак у зв'язку з загостренням економічних проблем в країнах єврозони перехід на єдину валюту було відкладено як мінімум до 2015 року. Тим не менш, з 2009 року вже функціонує монетарний союз Ради співробітництва арабських держав Перської затоки, що можна вважати підготовчим кроком до введення спільної, а пізніше й єдиної валюти.

С початку 2010 року Венесуела, Болівія, Куба та Еквадор (країни – члени Боліварианського альянсу) використовують в міжбанківських операціях між державними фінансовими установами загальну валюту – сукре (віртуальна валюта Єдиної Регіональної Компенсації). Розглядається також можливість майбутнього використання сукре в готівковій формі.

Наступним варіантом розвитку світової валютної системи є модель, відповідно до якої долар США та євро збережуть статус ключових світових валют, а замість японської єни роль азійського регіонального платіжного засобу відіграватиме китайський юань [4]. Формування світової мультивалютної системи, що буде заснована на доларі США, євро та юані, які будуть займати в ній ключові позиції на рівних правах, прогнозується до 2025 року.

Серед пропозицій щодо моделі майбутньої світової валютної системи є варіанти повернення до системи золотого стандарту. Так, на думку керівництва Всесвітнього банку,

світова валютна система має спиратися на кошик валют (долар США, євро, японська єна, британський фунт стерлінгів, китайський юань) і золото, яке буде слугувати показником очікуваного ринками рівня інфляції. Ця система розвиватиметься на принципах інтернаціоналізації і відкриття національних ринків.

В сучасній валютній системі об'єктивно проявляється ще одна тенденція – створення та використання єдиної валюти в міжнародних економічних відносинах. Як альтернатива єдиної валюти часто розглядається кошик провідних валют, що буде виконувати функції світового резервного засобу (МВФ пропонує в цій якості використовувати СДР). Однак проблема створення єдиної світової валюти поки що залишається дискусійною. Створення такої валюти зіткнеться з великою кількістю складностей і протиріч. Однією з головних проблем є нерівномірність економічного розвитку окремих країн та регіонів.

Таким чином, найближчим часом Ямайська система може бути замінена новою світовою валютною системою. Найбільш об'єктивно на даний момент проявляються тенденції до регіоналізації світової валютної системи, що означатиме розподіл світового господарств на кілька регіональних блоків, кожен з яких буде обслуговувати відповідна регіональна валюта. Перехід країн до єдиної світової валюти може розглядатися як найбільш віддалена перспектива трансформації системи міжнародних валютних відносин.

Література

1. Буторіна О. Прийдешні зміни в міжнародній валютній системі / О. Буторіна // Фінансовий ринок України. – 2004. - № 9 (11). – С. 38-42.
2. Гурвич В. Мировая валютная система в поисках золотого сечения. [Электронный ресурс]. – Режим доступа к статье: http://www.spekulant.ru/magazine/Mirovaya_valyutnaya_sistema_v_poiskah_zolotogo_secheniya.html.
3. Ершов М. Доллар и перспективы развития мировой валютной системы / М.Ершов // Мировая экономика и международные отношения. – 1999. - № 4. – С. 17-21.
4. Кулицький С. Світова ієрархія валют і перспективи її трансформації / С.Кулицький // Вісник Національного банку України. – 2001. - № 10. – С. 49-53.
5. Стиглиц Джозеф. Валютная система нуждается в реформе. [Электронный ресурс]. – Режим доступа к статье: http://banker.ua/bank_news/finance/2011/04/05/1180448751.

УДК 338.45:620.9.00125(4:672ЄС)(043)

Мітюшкіна Х.С., старший викладач

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Потреби людства в первинних джерелах енергії до 2030 року зростатимуть в середньому на 1,6% щорічно [1]. В цей період основними джерелами енергії залишаться традиційні вуглеводи: нафта, природний газ та вугілля, запаси яких обмежені. Взаємозалежність між країнами–виробниками, транзитними країнами й країнами-споживачами свідчать про глобальний характер проблем й спонукають до розвитку партнерських відносин між всіма зацікавленими сторонами з метою укріплення глобальної енергетичної безпеки. Одним з найбільш ефективних способів досягнення енергетичної безпеки є формування прозорих, ефективних і конкурентних світових енергетичних ринків, важлива роль у створенні яких належить, як національним урядам так і відповідним міжнародним організаціям.

Європейський Союз як найбільше інтеграційне угруповання і відповідно найбільший споживач енергетичних ресурсів в світі приділяє особливу увагу питанням енергетичної безпеки, впровадженню єдиної стратегії та єдиного енергетичного законодавства. Але, враховуючи те, що переважна більшість країн-членів є нетто-імпортерами вуглеводної сировини (рис.1), вирішити питання енергобезпеки тільки зусиллями країн-членів неможливо [1]. Отже, постає питання необхідності створення інтегрованого енергоринку на всьому європейському просторі, першим кроком на шляху до якого є створення